

Svar på fullmäktigemotion, Avgiftsfri kollektivtrafik för alla under 13 år

Stadsutvecklingsnämnden 02.06.2026 § 110
71/00.02.03/2026

Beredning och tilläggsuppgifter:
Ansvarig kollektivtrafikingenjör Matias Leinonen
matias.leinonen@porvoo.fi

Fullmäktigemotion Santtu Salo, vänsterförbundet

Den avgiftsfria kollektivtrafiken i Borgå i december 2025 var en succé. Användningsgraden steg med 255 procent från december 2024. Den kostnadsfria bussen användes av över 148 943 passagerare och kampanjen nådde sin publik. Efter marknadsföringskampanjen i december har flera användare varit villiga att fortsätta som kollektivtrafikens kund, nu när tidtabellerna och rutterna har blivit bekanta.

Det som har blivit ett problem vid köp av månadskort i synnerhet för yngre passagerare är kravet på en smarttelefon. Serie- och periodbiljetterna till bussen i Borgå är endast tillgängliga i applikationen, så man kan inte använda dem utan en smarttelefon.

Flera instanser, inklusive teleoperatörer, rekommenderar inte smarttelefoner för personer under 9 år, THL rekommenderar inte smarttelefoner för personer under 11 år, och det nationella programmet för hjärnhälsa rekommenderar att smarttelefoner köps vid 13 års ålder.

Eftersom Borgå stad är beroende av Matkahuolto när det gäller utbudet av resekort bör kollektivtrafiken vara avgiftsfri för personer under 13 år tills det utvecklas en lösning för utbudet av resekort som är förenlig med rekommendationerna.

En avgiftsfri kollektivtrafik för yngre barn är också en långsiktig marknadsföring till framtidens kollektivtrafikanvändare och en barnvänlig handling.

Stadsinfrans svar:

Målet med motionen är i grunden förståeligt. Att främja användningen av kollektivtrafik redan i tidig ålder stöder hållbara resvanor, ökar kännedomen om tjänsten och stärker Borgås barnvänliga image. Problemet som identifieras i motionen, nämligen kopplingen mellan biljettprodukter och mobilappen, är reellt och kräver en lösning.

Ur ett helhetsperspektiv på stadens infrastruktur och kollektivtrafiksystemet är det dock nödvändigt att granska den föreslagna lösningen på längre sikt och ur flera olika perspektiv på konsekvensbedömningen.

Kostnadsfri kollektivtrafik är inte en kostnadsneutral lösning för kommunen. Om intäkterna från biljetter till barn under 13 år skulle försvinna skulle det innebära en permanent inkomstförlust som skulle behöva täckas av stadens övriga finansiering. Detta ökar de strukturella kostnaderna för kollektivtrafiken och kan på sikt försämra hela systemets ekonomiska hållbarhet. Utan en separat och varaktig finansieringslösning finns det en risk att kostnadsfriheten leder till påtryckningar att antingen sänka servicenivån eller öka anslagen till kollektivtrafiken på bekostnad av andra områden.

Dessutom förväntas den kostnadsfria resan öka passagerarantalet, särskilt vid skolans början och slut. Kollektivtrafikens kapacitet är redan hårt belastad under dessa tider, och att resorna blir gratis innebär inte i sig att antalet avgångar eller antalet fordon ökar. Utan parallella ytterligare investeringar kan detta försämra resekomforten, punktligheten och tjänstens tillförlitlighet för andra användargrupper.

Att kostnadsfriheten är knuten till en åldersgräns väcker också frågor om jämlikhet. En tydlig åldersgräns är administrativt enkel, men den leder lätt till påtryckningar för att utvidga begränsningen till andra åldersgrupper eller socioekonomiska grupper.

När det gäller rörlighetsvanor bör man dessutom beakta att gratis transport kan leda till att man väljer kollektivtrafik för korta sträckor istället för att gå eller cykla. Stadens mål för trafik och välbefinnande bygger på ett mångsidigt system som främjar aktiv rörlighet, där kollektivtrafiken kompletterar men inte ersätter andra former av hållbar rörlighet.

I motionen föreslås att avgiftsfriheten ska vara en tillfällig lösning för att kompensera för bristerna i resekortsystemet. I detta avseende bör det påpekas att Matkahuolto, leverantören av informations- och betalningssystemet för kollektivtrafiken i Borgå, redan har presenterat en modell för fysiska resekort vilka staden skulle kunna sälja i sin egen servicepunkt. Detta visar att det finns en väg framåt mot en lösning.

Den presenterade kortmodellen befinner sig dock fortfarande i utvecklingsfasen och bygger delvis på manuella och lokala processer. Ur ett stadsinfrastrukturperspektiv är det inte ändamålsenligt att binda sig till en tillfällig och tekniskt begränsad lösning eller att ersätta systemutvecklingen med permanent avgiftsfrihet. Risken är att en sådan modell binder resurser till en kortsiktig lösning och fördröjer införandet av en mer omfattande och långsiktig biljettprodukt.

Åldersbaserad avgiftsfrihet utan ett tydligt kort- eller identifieringssystem medför också praktiska utmaningar när det gäller kontroll och systemets tydlighet. Det är inte ändamålsenligt att lägga ansvaret för att bedöma passagerarnas ålder på förarna, och systemet bör inte bygga på otydliga eller tvetydiga rutiner.

Med stöd av det ovan anförda kan det konstateras att fastän fullmäktigemotionen baserar sig på ett identifierat problem och ett

begripligt mål, är permanent avgiftsfri kollektivtrafik för personer under 13 år inte den bästa lösningen med tanke på stadsinfrastrukturen och kollektivtrafiksystemets hållbarhet på systemets nuvarande situation. Avgiftsfriheten undanröjer inte behovet av att utveckla biljettprodukter, utan kan för sin del skjuta upp och fördröja nödvändiga systemreformer.

Ur stadens övergripande intresse är det mer motiverat att främja utvecklingen av resekortsystemet i samarbete med Matkahuolto, så att resultatet blir tekniskt hållbart, administrativt tydligt och rättvist för olika användargrupper. Användningen av kollektivtrafik bland barn och ungdomar kan främjas på ett kontrollerat sätt, till exempel genom begränsade pilotprojekt, tidsbegränsade försök och utveckling av servicenivån, utan att hela systemets ekonomiska och operativa balans äventyras.

Bilaga
Fullmäktigemotion

Stadsutvecklingsdirektören
Stadsutvecklingsnämnden föreslår stadsstyrelsen att det som sägs ovan ges som svar på fullmäktigemotionen och ger det vidare till stadsfullmäktige.

Paragrafen justeras genast.

Beslut
Stadsutvecklingsnämnden beslutade föreslå stadsstyrelsen att det som sägs ovan ges som svar på fullmäktigemotionen och ger det vidare till stadsfullmäktige för kännedom.

Beslutet justerades omgående.